

ORTAÖĞRETİM SOSYOLOJİ

1. Ünite

1. Durkheim "İntihar" adlı çalışmasında, intiharla ilgili olayları tek tek incelemiş, hangi şartlarda intiharların arttığını ya da azaltığını araştırmıştır. Sonuçta intihar olgusu ile ilgili genel bir yargıya ulaşmıştır.

Durkheim bu çalışmasında aşağıdaki yöntemlerden hangisini kullanmıştır?

A) Analiz

B) Tümdengelim

C) Tümevarım

D) Sosyometri

E) Monografi

2.

TOPLUMSAL YAŞAM BULMACASI

Toplumsal yaşam bir bulmaca gibidir. Bir yandan, neredeyse hepimiz toplum içinde yaşamayı ve diğer insanlarla ilişki kurmayı gayet iyi bir biçimde başarıyoruz. Diğer yandan da sık sık hatalar ya da yanlış anlaşılmalar ortaya çıkabiliyor ancak toplumsal ilişkiler bir şekilde devam ediyor. Hepimiz toplumsal ilişkilerde bazı çerçevelerin belirlenmiş olduğunun farkındayız. Söz konusu çerçeveler arasında yasalar ve kurallar olduğu kadar, toplumsal değerler ve gelenekler de yer almaktadır. Bu kural ve değerler net olmadığından zaman zaman karmaşa ortaya çıkabilmektedir.

Bu parçada yazarın toplumsal yaşamı, bulmacaya benzetmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Toplumsal yapının ilişkilerden bağımsız olmaması

B) Toplumsal yaşam kurallarının kolaylıkla tespit edilememesi

C) Toplumsal yapının indirgemeci bir bakışla açıklanamaması

D) Toplumsal ilişkilerde sorunların ortaya çıkmaması

E) Toplumsal değerleri dikkate alarak bir yaşam tarzının belirlenmemesi

3. Toplumsal yapı her zaman sağlam bir mozaik görüntüsüne sahip olmayabilir. Çatışmalar; acılara ve güvensizliklere sebep olan toplumsal sorunları ortaya çıkarabilir. Hızlı bir toplumsal değişim sonrası bireyler, günlük ilişkiler düzeyinde en iyi sonuca ulaşmak için nasıl davranmaları gerektiğini bilmeyebilir. Sosyologlar ise tüm bu sıkıntıları ortadan kaldırmayabilir ama hiç değilse sağladığı daha iyi bir enformasyon ile toplumu anlamada bütüncül bir anlayış kazandırabilirler.

Yalnızca bu parçadan hareketle sosyologlar ile ilgili çıkarılabilecek en doğru yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toplumdaki çatışma ve sorunları çözen kişidir.
B) Doğru davranış biçimini ortaya koyarak bilinmeyenleri bilinir kılar.
C) Toplumsal incelemelerde olandan çok olması gerekeni bildirir.
D) Toplumsal yapıda meydana gelen değişmeleri öngören bilim insanıdır.
E) Toplumsal yapıyı açıklayarak betimleyen kişidir.

4. Sosyolojide toplumsal olayların açıklanmasında “indirgemeci” ve “bütüncü” olmak üzere iki yaklaşım vardır. Aşağıda 1789 Fransız Devrimi’nin söz konusu yaklaşımlara göre nedenleri verilmiştir.

İndirgemeci Yaklaşım	Bütüncü Yaklaşım
✔ Halkın krallık rejiminde ezilmesi ✔ Mutlakiyet yönetimi	✔ Halkın sürekli çalışıp ezilirken dönemin Fransa’sında soylular ve rahiplerin geniş imtiyazlara sahip olması ✔ Sürekli artan vergiler ✔ Dönemin aydınlarının demokrasi fikirlerinin etkisi

Buna göre bütüncü yaklaşımın indirgemeci yaklaşımdan farkı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ekonomik etkeni siyasi etkenden öncelikli tutması
B) Toplumsal olayları toplumun bütününden bağımsız olarak ele alması
C) Toplumsal olayları siyasi etkeni temele alarak açıklaması
D) Açıklamalarında ekonomik, siyasi, ahlaki, dini vb. etkenleri dikkate almaması
E) Toplumsal olayların nedenini birden fazla etkene bağlı olarak açıklaması

5. İnsanların oluşturduğu gruplar; amaç ve beklentilerine göre farklılık gösterir. Sosyolojide toplumsal gruplar en temel hâliyle birincil ve ikincil toplumsal gruplar olarak ikiye ayrılır.

1. Grup

2. Grup

Buna göre yukarıda verilen toplumsal gruplarla ilgili;

I. 1. grup nispeten geçici ve resmi bir gruptur.

II. 2. grup üyeleri birbirleriyle belirli çıkar ve aktiviteleri açısından ilişki kurar.

III. 1. grupta üyelerin sosyalleşme sürecine katkı sağlanır.

hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I. B) Yalnız II. C) I ve III. D) II ve III. E) I, II ve III.

6. Tümdengelim, genel bir ilkeden hareketle özel olayları açıklama yoludur. Bu yolla zihin, genelden özele doğru bir akıl yürütme yapar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tümdengelim yoluyla akıl yürütmeyi örneklendirir?

A) Bireylerin yaşadığı psikolojik problemler, toplumsal anomiye neden olur.

B) Konya'da gecekondulaşma kentsel dönüşüme neden olmuştur. O hâlde kentsel dönüşüm gecekondulaşmanın sonucudur.

C) İşsizlik problemi depresyona neden olabilir. O hâlde toplumsal sorunlar depresyona neden olabilir.

D) Bütün toplumsal statülerin bir toplumsal rolü vardır. O hâlde annelik statüsünün de toplumsal rolleri vardır.

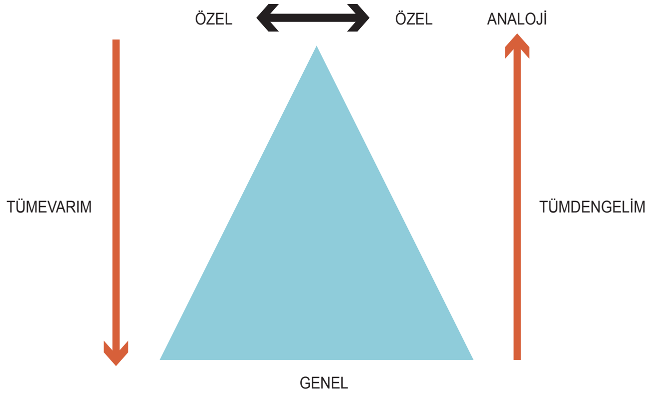
E) Seçil karşıdan karşıya geçmeye çalışan görme engelli bireye yardımcı oldu ve takdir kazandı. O hâlde yardım etmek toplum tarafından takdir edilir.

7. Sosyoloji bölümü 2. sınıf öğrencisi Aslı, antropoloji dersi kapsamında Ankara'nın bir köyünde araştırma yapmaya başlamıştır. Elindeki soru listesine bağlı olarak verileri kayıt altına almakta, fotoğraf makinesi ve video kamerası gibi araç ve gereçlerden yararlanmaktadır. Ayrıca Aslı neyi, nasıl gözlemleyeceğine ve kaydedeceğine kendisi karar vermektedir.

Buna göre Aslı'nın aşağıdaki veri toplama tekniklerinden hangisini kullandığı söylenebilir?

A) Katılımlı gözlem
B) Basit gözlem
C) Sistematik gözlem
D) Örnek olay incelemesi
E) Anket

8. Aşağıda akıl yürütme yollarını ifade eden bir görsele yer verilmiştir:

I. Gözlemlediğim sulu tarımın yapıldığı Elden Köyü'nde, köyden kente göç oranı azdır. Gözlemlediğim sulu tarımın yapıldığı Kaya Köprü Köy'ünde, köyden kente göç oranı azdır. O hâlde sulu tarımın yapıldığı köylerde, köyden kente göç azdır.

II. Toplumsal değişmenin çok hızlı olduğu illerde suç oranı artar. İstanbul'da toplumsal değişme hızı yüksektir. O hâlde İstanbul'da suç oranı da yüksektir.

Verilen örnekler sırasıyla aşağıdaki akıl yürütme yollarından hangisine karşılık gelir?

	I.		II.
A)	Tümevarım	-	Tümdengelim
B)	Tümdengelim	-	Tümevarım
C)	Tümevarım	-	Analoji
D)	Analoji	-	Tümdengelim
E)	Tümdengelim	-	Analoji

9. Toplumsal ilişkiler; kişisel, kültürel, ekonomik ya da siyasal nitelikte olabilir. Her gün evde, iş yerinde, alışveriş merkezlerinde, yolculuklarda, dernekte, lokantada, sendikada farklı ilişkiler kurarız. Çok sayıda ve farklı türdeki bu toplumsal ilişkiler esnasında, karşılıklı etkileşimlerle ortaklaşa yapılan davranış kalıpları oluşur. Bu davranış kalıpları bireylerin üzerinde baskı kurarak, onları ortak davranışlara yöneltir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Toplumsal ilişkiler farklı alanlarda ve sayıda olabilir.
B) Bireyler nerede ve nasıl davranacaklarını toplumsal ilişkiler sonucu öğrenir.
C) Toplumsal ilişkiler belirli davranış kalıpları ortaya çıkarır.
D) Toplumsal ilişkiler gerçekleştiği gruptaki üyelerin karşılıklı etkileşimine dayanır.
E) Birey katıldığı grupların davranış kalıplarına uygun hareket etmediğinde dışlanabilir.

10. Sosyolojinin bağımsız bir bilim dalı olmasında etkili olan toplumbilimcilerden biri olan Auguste Comte, tarihi bir ilerleme süreci olarak görür. Onun "Üç Hâl Kanunu" denilen kuramına göre toplumlar üç aşamadan geçerler. Birinci aşama olan teolojik aşamada insanlar, olayların nedenini doğaüstü birtakım varlıklarda aramışlardır. İkinci aşama olan metafizik aşamada doğaüstü etmenlerin yerini soyut birtakım kuvvetler alır. Son aşama olan pozitif aşamada ise olaylar bilimsel yasalarla ifade edilmeye çalışılır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi "pozitif aşama" **için yanlış bir yargıdır?**

A) İşin örgütlenmesi ve işe bağlılık ön plandadır.
B) Sanayiciler, girişimciler etkin rol alır.
C) Bilim insanlarının düşünce biçimidir.
D) Dinin bilimsel alanda yol göstericiliği ön plandadır.
E) İnsanlar doğal kaynakları daha akılcı kullanmaya çalışırlar.

11. Tabloda toplumsal olgu ve toplumsal olay kavramlarına örnekler verilmiştir.

Toplumsal Olgu	Toplumsal Olay
Evlenme	2017 yılında Türkiye'de evlenme sayısı bir önceki yıla göre %4,2 azalmıştır.
Göç	TÜİK'in uluslararası göç istatistiklerine göre 2018 yılında Türkiye'de İstanbul ili en çok göç alan il olmuştur.
İstihdam	2018 yılı işgücü istatistiklerine göre en yüksek istihdam oranı TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesinde olmuştur.

Bu örneklerden hareketle toplumsal olgu kavramı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kendine özgü özelliklere sahiptir ve tekrarlanamaz.
B) Somut bilgiler içerir.
C) Uzun sürede meydana gelir, süreklilik gösterir.
D) Yeri ve zamanı bellidir.
E) Başlangıç ve bitiş süresi bellidir.

Aşağıdaki metinden yola çıkarak 12. ve 13. soruları cevaplayınız.

AĞAKÖY MONOGRAFİSİ

Bursa ili Gürsu ilçesine bağlı Ağaköy, sahip olduğu tarımsal üretim potansiyelini kooperatifleşme yoluyla sanayiye ve hizmet sektörüne yöneltmiş, böylece refah düzeyi oldukça yüksek yerleşim merkezlerinden biri konumuna gelmiştir.

Ağaköy, 2000 yılı Nüfus Tespit sonuçlarına göre 160 haneli olup, köy nüfusu 926'dır. Köydeki 122 tarım işletmesinin toplam arazi varlığı 3300 dönümdür. Bunun %78.3'ü tarıma elverişli arazi niteliğindedir. Köy alet ve makine açısından da oldukça gelişmiştir. Köy halkının yaklaşık %90'ı okuma yazma bilmektedir. Ayrıca kültür düzeyi yüksek, gelenek ve göreneklere bağlı, çalışkan, disiplinli ve bilinçli bir toplumsal yapı söz konusudur. Yardımlaşma, birbirleriyle pozitif diyalog kurma gibi duygular gelişmiştir. Bunda köy halkının 1958 yılında kurduğu Ağaköy Tarımsal Kalkınma Kooperatifi'nin büyük etkisi vardır. Köy halkının tamamının kooperatife ortak olması dolayısıyla, işbirliği doğrultusunda ortak başarılara ulaşılması sağlanmıştır. Köy halkının ortalama yıllık gelirinin yaklaşık 5000 dolar olduğu tahmin edilmektedir.

12. Parçadan hareketle Ağaköy hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Tarım işletmesine ait arazinin yarısından fazlası tarıma elverişlidir.
B) Kooperatifin kurulması işbirliği ve yardımlaşmayı artırmıştır.
C) Kooperatifleşmek sanayi ve hizmet sektörüne yönelmeyi sağlamıştır.
D) Köy halkının yükseköğrenime devam etme oranı yüksektir.
E) Köy halkı gelenek ve göreneklere bağlı, çalışkan ve disiplinlidir.

13. Parçadan yola çıkılarak monografi yönteminin, aşağıdakilerden hangisi hakkında bilgi verdiği söylenemez?

A) Eğitim ve kültür düzeyleri
B) Aile içinde yaşanan olayların değişkenlik dereceleri
C) Toplumsal yapı özellikleri
D) Ekonomik faaliyetlerin türü ve yıllık gelirleri
E) Kültürel değerlerin, gelenek ve göreneklerin etkisi

14. Sosyoloji, hayatımızda var olan sosyal gerçekleri, sosyal olay ve olguları, insanların meydana getirdiği grupları, grupların davranışlarını ve sosyal kurumları olduğu gibi inceleyen pozitif bir bilim dalıdır. Bir başka ifadeyle, sosyoloji birtakım varsayımlardan çok; var olan gerçekleri ortaya koymaya çalışan, sosyal gerçeğe eğilen bir ilimdir.

Bu parçada öncelikle sosyolojinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

A) Toplumu bir bütün olarak inceler.
B) Toplumda meydana gelen değişim ve gelişim süreçlerini inceler.
C) Benzer sosyal olayları inceleyerek ortak noktaları tespit eder.
D) Olması gerekeni değil var olanı inceler.
E) Bilimsel araştırma ve inceleme teknikleri kullanır.

15. İlk sosyolojik analizler, nelerin neden değiştiğini ortaya koymaya ve gelecekte toplum yapısının nasıl olacağını tahmin etmeye çalışan analizlerdir. Bir yandan yaşanan bu değişimler karşısında insanların toplumsal yaşamla ilişkili sordukları ve yanıtlayamadıkları sorular, diğer yandan bilimsel devrimle birlikte doğa bilimlerindeki gelişmeler ve bilimsel yöntemin yaygınlaşması, bu sorulara bilimsel yöntemle cevap bulunabileceği düşüncesini doğurmuştur. Doğa bilimleri, sorduğu sorulara tekrarlı gözlemlerle, dikkatli tanımlamalarla, muhtemel açıklamalar içeren teorilerin geliştirilmesi ve bu teorilerin sınanması yoluyla cevaplar bulmakta, doğal olguları açıklamakta ve geleceğe yönelik tahminlerde bulunmaktadır. Yaşanan kaos ortamında sosyolojinin öncüleri toplumun bütünüyle ilgili sorulara cevap bulmak için doğa bilimlerinin kullandığı yöntemlerin kullanılabileceğini düşünmüşler, böylece yaşanan bu büyük toplumsal dönüşümlerin oluşturduğu soruların bilimsel yöntem kullanılarak cevaplanması çabası, bilim olarak sosyolojiyi doğurmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sosyolojinin ortaya çıkışına dayanak oluşturmaz?

A) Toplumsal sorunlara bilimsel yollardan çözüm aranması
B) Toplumsal yapının bütünsel olarak incelemesi
C) Toplumsal olayların analizi ve toplumu istikrara kavuşturma arzusu
D) Toplumsal sorunların çözümde doğa bilimlerin yetersiz kalması
E) Toplumsal değişimin nedenlerinin açıklanmasının gereklilik oluşturması

16. Araştırmalara göre yeni bir müşteri kazanmak, mevcut bir müşteriyi elde tutmaktan beş kat daha fazla maliyetlidir. Müşterileriniz hizmetlerinizden mutlu değilse başka bir yere gidebilirler. Üstelik bundan haberiniz bile olmayabilir. Daha da kötüsü, olumsuz deneyimlerini arkadaşlarına ve ailelerine anlatabilir, bu şekilde size daha da fazla ticari kayıp getirirler. Müşterilerin düşünceleri, büyük ya da küçük tüm işletmeler için değerlidir. Müşterilerin geri bildirimi, bir işletme için başarıyla başarısızlık arasındaki farkı oluşturur. Satış veya benzeri bir işlemden sonra, ürün hattınız, hizmetleriniz, marka tanınırlığınız gibi konular hakkında müşterilerinizin fikirlerini öğrenin. Tüketicilerinizin şirketiniz veya kuruluşunuzla ilgili deneyimleri hakkında bilgi edindiğinizde, gelecekte onları sadık müşteriler hâline getirecek, üstün müşteri hizmetlerini ve ürünleri sunmak için kendinizi daha iyi bir konuma yükseltmiş olacaksınız.

Böyle bir çalışmada;

I. Tarama araştırması; geniş grupları kapsayan bir araştırmadır ve en önemli türünü kamuoyu araştırmaları oluşturur. Bu araştırmalarda çoğunlukla anket (soru kâğıdı) ve görüşme tekniği kullanılır.

II. Alan çalışması; belirli bir olayın çok boyutlu olarak derinlemesine incelenmesidir. En önemli türünü monografi çalışmaları oluşturur.

III. Belgelere dayalı araştırma; yazılı belgeler, istatistiki belgeler ve günlük yaşamın parçası olan her türlü belgenin (sanat eserleri, fotoğraflar, ses kayıtları) kullanılarak bir konunun araştırılmasıdır.

verilen araştırma türlerinden hangileri kullanılmalıdır?

A) Yalnız I.
B) Yalnız II.
C) I ve II.
D) II ve III.
E) I, II. ve III.

17. Kendisi Osmanlı hanedanlığının bir üyesi olan Prens Sabahattin, Batı Avrupa'da gelişen sosyoloji bilimini yakından takip etmiş ve Osmanlı Devleti'nin çöküşten kurtuluşunun, toplumsal yapının âdemi merkeziyetçi bir yapıya dönüşmesinden geçtiğini savunmuştur.

Bu açıklamadan hareketle Prens Sabahattin hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Siyasete ilgi duymuştur.
B) Mevcut toplumsal yapının değişmesi gerektiğini söylemiştir.
C) Batı'da gelişen sosyolojik yaklaşımı aynen aktarmıştır.
D) Sosyoloji bilimindeki gelişmeleri takip etmiştir.
E) Yaşadığı dönemin sorunlarına çözüm aramıştır.

18. **SERÇİLER KÖYÜ'NÜN SOSYO-KÜLTÜREL MONOGRAFİSİ**

Bu çalışma, Çanakkale merkez ilçesine bağlı Serçiler Köyü'nde aile kurumunun geçirmekte olduğu yapısal ve işlevsel değişimleri saptamayı amaçlamaktadır. Aile kurumu ise evlenme biçimleri ve sözleşmeleri, aile büyüklüğü, çocuk sayısı, aile içindeki otorite dağılımı değişkenleri altında incelenmiştir. Sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan büyük ticaret merkezleriyle bağlantısı zayıf düzeyde bulunan ve şehir merkezine göç veren Serçiler Köyü'nde, aile kurumuna ilişkin değişim sürecinin yavaş olarak gerçekleşmekte olduğu görülmüştür.

Metinde verilen örnek monografi çalışması ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Sınırları belirlenmiş bir grup belli bir yönü ile derinlemesine incelenmiştir.
B) Grubun özel bir yönü çeşitli açılardan etkileşimi ile ele alınmıştır.
C) Grup bireylerinin birbirleriyle olan ilişkileri ve duygusal yönleri incelenmiştir.
D) Grup, içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik çevre ile birlikte incelenmiştir.
E) Aile kurumundaki değişim, çeşitli faktörlerin etkisi açısından araştırılmıştır.

19. Toplumsal olay yeri ve zamanı belli olan, toplumsal ilişkiler sonucunda ortaya çıkan tek tek değişmelerdir. Toplumsal olgu ise aynı türden olayların sürekliliğinden yola çıkarak elde edilen soyut bir kavramdır. Belirli bir yeri ve zamanı yoktur.

Buna göre toplumsal olay ve olgu kavramlarına;

I. Sanayileşme
II. 1915 Çanakkale Savaşı
III. Yerel seçimler
IV. 1999 Marmara Depremi
V. Kenan ile Ebru'nun 26 Mart 2020'de evlenmesi

hangileri sırasıyla uygun örnektir?

A) I ve III.
B) II ve III.
C) II ve V.
D) III ve IV.
E) IV ve V.

20. Her sosyolojik araştırmanın, bilimsel yöntemin temel ilkeleriyle bütünleşmesi gerekir. Bu da bilimsel yöntemin temel ilkeleri olan ön kabuller ile olur. Bu ilkeler; nedensellik, nesnellik, somutluk, bilmediğini varsayma, konuların sınırlandırılması, toplumsal olguların değişebilirliğidir.

Buna göre;

I. köyden kente göç olgusunu araştıran bir sosyoloğun, bu duruma yol açan köy yerleşimlerindeki işsizliği de incelemesi gerekliliği,

II. toplumdaki köy düğünlerini araştıran bir araştırmacının, kendi yaşadığı yöreden farklı yerlerdeki düğünleri değerlendirirken öznel değerlendirmelerden uzak araştırma yapması gerekliliği,

III. sağlık sektöründe yaşanan sorunlar üzerine araştırma yürüten bir sosyoloğun, sektördeki hangi alanda yaşanan sorunları ele alacağını belirleme zorunluluğu

ifadeleri sırasıyla açıklamada verilen ilkelerden hangisine örnek olabilir?

	I.	**II.**	**III.**
A)	Nesnellik	Somutluk	Konunun sınırlandırılması
B)	Konunun sınırlandırılması	Nesnellik	Toplumsal olguların değişebilirliği
C)	Nedensellik	Nesnellik	Konunun sınırlandırılması
D)	Somutluk	Konunun sınırlandırılması	Nedensellik
E)	Bilmediğini varsayma	Nedensellik	Toplumsal olguların değişebilirliği

21. Metin Öğretmen sosyal bilgiler dersine girdiği 8-A sınıfı öğrencileri arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi anlamak için bir form dağıtır. Formdaki bazı sorular şöyledir:

- Sınıftaki hangi arkadaşınız/arkadaşlarınızla birlikte ders çalışmak istersiniz?
- Sinemaya bir film izlemeye gidecek olsanız hangi arkadaşınızı/arkadaşlarınızı tercih edersiniz?

Buna göre Metin Öğretmen öğrencileri arasındaki ilişkiyi anlamak için aşağıdaki veri toplama tekniklerinden hangisini kullanmıştır?

A) Monografi
B) Olay incelemesi
C) İstatistik
D) Sosyometri
E) Anket